

Notat: Lydbøker i norske folkebibliotek

Lydbøkernes betydning i norsk bokbransje

Det kommersielle lydbokmarkedet har hatt en voldsom vekst de siste årene. Denne endringen i bokmarkedet danner bakgrunnen for beskrivelsen i høringsnotatet til Bokloven som kom i november 2022. Der slår de fast at med utviklingen av digitale strømmetjenester for lydbøker har en vesentlig del av konsumet av litteratur flyttet seg til lyd. I 2022 var 15 % av alle leste bøker i lydformat, og en av fire boklesere hadde lest en lydbok siste år. Forleggerforeningens bransjestatistikk for 2021 oppgir 8,2 mill. lyttinger i strømmetjenester i 2021, mot 2 mill. i 2017. Denne utviklingen har gått raskt og med Skandinavia som senter. Aktører som Storytel, Nextory og Bookbeat har bygget en internasjonal tilstedeværelse, med Skandinavia som hjemmemarked.

Økningen i lytting til lydbøker via strømming har stor betydning for rammevilkårene i bokbransjen. To hovedtrekk gjentar seg. Det ene er at det blir mye mindre penger til forfatterne i strømmeøkonomien enn ved salg av bøker på papir. Forlagsøkonomien rammes av det samme, med mindre forlaget selv eier strømmetjenesten. I denne situasjonen kan det lett oppstå konflikter mellom partene i bokbransjen. På lang sikt kan også lytterne bli skadelidende fordi en situasjon med bare en aktør i markedet kan medføre mindre mangfold og bredde, og være et hinder for innovasjon og utvikling.

Det andre utviklingstrekket som følger strømming, handler om at distributørene, som Netflix innenfor film og serier, kjøper opp produksjonsleddet eller starter sitt eget. For eksempel har Storytel i Sverige kjøpt opp forlag. Forhandler går fra å kjøpe og distribuere andres innhold til selv å stå som produsent. På denne måten blir forhandlerleddet en større maktfaktor i systemet, og forfattere og forlag blir «råvareprodusenter» for en tjeneste dels gjennom produksjon av eksklusivt innhold og lydprodukter delvis basert på bøker, og dels gjennom at forlag som eier strømmetjenester prefererer eget innhold i tjenesten.

Endringene i lydmarkedet gjør at denne delen av bokbransjen utvikler seg raskt, og i andre retninger enn det tradisjonelle bokmarkedet. Mens eksemplarsalg av lydbøker på CD kunne følge prinsippene for salg av papirbøker, må det etableres andre forretningsmodeller for omsetning av digitale lydbøker. Gjeldende praksis i bokbransjen er at lydbøker ikke blir tilbudt for strømming i strømmetjenestene før lydbokas fastprisperiode er over.

[I en artikkel i Klassekampen den 4.3. med tittelen Strømmer fra kvaliteten](#), sier den svenske litteraturforskeren Karl Berglund at 53% av den totale lyttingen i strømmetjenestene er krimlitteratur, 14% romantiske fortellinger mens kvalitetslitteraturen utgjør 5%.

Utlån av lydbøker i folkebibliotek

I 1993 gav Biblioteksentralen ut heftet [Lydbøker for alle: Veiledning for bibliotekarer](#), med dette introduseres lydboka som medium i norske folkebibliotek. På tross av tittelen handlet heftet mest om lydtilbud til bestemte brukergrupper. I årene etterpå blir likevel lydboktilbudet et tilbud til alle. I en artikkel i [Aftenposten sommeren 2001](#) kommer det fram at lydbokutlånet i bibliotekene er steget med nesten en million fra 1992. Utlånet av fysiske lydbøker fortsatte å stige og var på det høyeste på slutten av 0-tallet med over 2,5 millioner lydbokutlån i folkebibliotekene. I de senere årene har utlånet av fysiske lydbøker falt og var i 2022 på 311 192 utlån.

Når forlagene begynte å fase ut fysiske lydbøker til fordel for digitale ble bibliotekene hengende etter når det gjaldt tilbud om lydbøker til publikum. Digitale lydbøker inngikk heller ikke i de forsøkene som ble igangsatt med e-bøker i bibliotek. I Nasjonal bibliotekstrategi 2015 – 2018 ble det lagt fram en

omfattende beskrivelse for Nasjonalbibliotekets oppdrag for å utarbeide en modell for utlån av e-bøker i bibliotekene. Nasjonalbiblioteket la fram en slik modell etter mange og lange samtaler med forleggerforeningen og opphavsorganisasjonene i 2016. Denne modellen gjaldt ikke for digitale lydbøker.

20.februar 2018 gav Kulturdepartementet Nasjonalbiblioteket i oppdrag å legge fram en modell for utlån av digitale lydbøker i folkebibliotek. [Nasjonalbibliotekets anbefaling](#) ble lagt fram 18.6.2019 etter samtaler med Den norske forleggerforening. I juni 2021 ble modellen endret slik at lyttetiden skulle være minimum 10% av innholdet før det ble talt (og fakturert) som utlån. Folkebibliotekstatistikken for 2022 viser 681 852 nedlastinger av lydbøker.

Innkjøp av e-bøker og digitale lydbøker blir organisert av fylkesbibliotekene som egne innkjøpskonsortier for folkebibliotekene i hvert fylke. Fram til nå har det vært to utlånsapper på markedet det er Biblioteksentralens Bookbites og Bokbasens Allbok. Det er konsortiene som har valgt oppløsning for sine bibliotek. Bokbasen trekker sin app ut av markedet våren 2024.

Januar 2022 la Rambøll fram rapporten [Evaluering av modellene for utlån av e-bøker](#). Her ble både modellen for E-bøker og e-lydbøker evaluert. Konklusjonen var at ordningene ikke fungerte spesielt godt for folkebibliotekene. Både folkebibliotekene, fylkesbibliotekene og leverandørene er enige om at dagens modeller for innkjøp av e-medier har stort forbedringspotensial. Det er flere som mener de fungerer dårlig enn som mener de fungerer godt. Både folkebibliotekene og fylkesbibliotekene synes modellen for e-lydbøker fungerer mindre godt enn modellen for e-bøker.

Et problem for bibliotekene har vært at flere forlag ikke har ønsket å selge lydbøker til bibliotekbruk. Allerede i august 2020 skrev Nasjonalbiblioteket brev til forleggerforeningen og påpekte at dette var i strid med intensjonen bak anbefalingen. I forslaget til Boklov som ble sendt på høring høsten 2022 ble det foreslått å lovfeste leveringsplikt av lydbøker til bibliotekene. Dette ble ikke med i det endelige utkastet til lov. I forbindelse med behandlingen av loven våren 2023 vedtok Stortinget et anmodningsforslag om å utrede om det er mulig å fastsette bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk. Dette følges nå opp av departementet.

Fylkesbiblioteket i Vestfold og Telemark søkte i 2023 om prosjektmidler til Prosjekt Digin som siden oppstarten i 2021 har jobbet for å samle, styrke og effektivisere bibliotekenes digitale innholdstjenester for å sikre like tilgang og bedre vilkår.

Prosjektet ønsket å jobbe videre med ebøker og lydbøker, hvor det ifølge søknaden ville være enda større gevinster for bibliotekene. Det ble understreket at dette har vært etterspurt fra sektoren og er en utvikling vi ser i flere land som blant annet Danmark og Finland.

Prosjektet skulle utarbeide en rapport med anbefaling til et mulig hovedprosjekt som fører kjøp av ebøker og lydbøker over på sentralt nivå for folkebibliotek og offentlige videregående skoler. Nasjonalbiblioteket valgte å avslå søknaden bl.a. fordi det er ønske om å få fram en bedre anbefalt utlånsmodell.

Nordiske løsninger

Danmark

eReolen er de danske folkebibliotekenes landsdekkende tilbud om e-medier inkludert e-lydbøker. eReolen eies av de danske kommunene i felleskap og er en del av det som kalles det digitale folkebiblioteket. De forhandler med forlagene om utlån av e-medier. eReolen finnes som app og på hjemmesiden med samme navn og innbyggerne har adgang med bibliotek innlogging.

eReolen oppgir at i 2023 lånte folkebibliotekene ut 6.112.764 e-lydbøker.

Sverige

Hver kommune har ansvar for sine e-bokutlån. De fleste kommuner har avtale med Publizon. Noen har avtale med Overdrive. Sveriges kommuner og regioner (KSR) har forhandlet fram en nasjonal rammeavtale som gjelder den enkelte kommune. I tillegg kommer barnebibliotekjenesten Biblix som er et konsortium med 68 kommuner.

I 2022 ble det lånt ut 2 977 770 e-bøker og e-lydbøker fra svenske folkebibliotek. Det finnes ikke egne tall for lydbøker.

Finland

For tiden anskaffer biblioteker eller grupper av biblioteker e-lydbøker fra utvalgene som er tilgjengelige for offentlige biblioteker. Utvalget er svært lite og stort sett store forlag tilbyr ikke e-lydbøker til bibliotekene. Den finske staten betaler en såkalt lånegodtgjørelse for e-bøker og e-lydbøker som trykt materiale.

I slutten av april åpner (kommunenes felles) e-bibliotek. Anskaffelsen av e-bøker og e-lydbøker vil skje sentralt. Finlands nasjonalbibliotek er vert for e-biblioteket og finansieringen håndteres i sin helhet fra kommunenes budsjetter.

Bruksstilganger (lån) i 2022: 1 588 763 utlån. Her finnes det heller ikke eget tall for lydbøker.

Ny utlånsmodell

Dagens modell

- Nasjonalbiblioteket anbefaler at folkebibliotekene bør ha tilgang til å kjøpe digitale lydbøker utgitt av norske forlag for å låne dem ut til sine brukere.
- For å ha tilgang til lydbøkene må bibliotekene kunne kjøpe tilgang til enkelttitler i form av lisenser.
- Nasjonalbiblioteket anbefaler at prisen på digitale lydbøker til bibliotekene er den samme som utsalgsprisen på digitale lydbøker i markedet.
- Nasjonalbiblioteket anbefaler at lisensene selges i pakker med seks utlån til utsalgsprisen av én lisens.
- Bibliotekene kan låne ut lydbøker (gi tilgang til filer) som enkeltteksemplarer. Det vil si at en bok som er utlånt, ikke vil være tilgjengelig for andre lånere før etter 14 dager.
- Et utlån skjer når en bok har blitt lyttet til av en låner minst 10 % av total spilletid.
- Den tekniske plattformen for utlån av digitale lydbøker til folkebibliotekene vil være den samme som for e-bøker.
- Ordningen kan evalueres etter ett år og skal evalueres etter tre år.

Ny modell

I evalueringen av dagens utlånsmodell fra Rambøll ble det ikke åpnet for å foreslå en alternativ modell.

I [høringsnotatet til ny boklov](#) ble bibliotekenes lydbokutlån drøftet. Kulturdepartementet mottok svært mange høringsinnspill på denne som også kommenterte dagens utlånsmodell (se vedlegg). Dette bør være utgangspunktet for anbefaling av ny modell.

Veien videre lydbøker til alle!

Lydbøker er de mest etterspurte digitale produktene i bibliotek, og det er et sterkt ønske om en statlig satsning på å gi bibliotekene bedre tilbud. Dette vil i så fall være et politisk spørsmål. På bakgrunn av Rambøll-rapporten og innspill i forbindelse med bokloven bør likevel Nasjonalbiblioteket legge fram en anbefaling på en ny utlånsmodell.

Vedlegg. Høringsuttalelser til Høring av forslag til ny boklov 18.08.2022

Agder fylkeskommune:

Dagens modell for innkjøp av e-bøker og lydbøker til bibliotek oppleves som komplisert og ressurskrevende og gjør det vanskelig for bibliotekene å tilby befolkningen tilgang til relevant digital litteratur. Det bør utarbeides en forskrift som skisserer pris- og utlånsmodell for bibliotekene, og som erstatter Nasjonalbibliotekets anbefaling til modell for utlån av e-bøker og digitale lydbøker i folkebibliotek.

Bergen kommune:

Ved å innføre den foreslåtte leveringsplikten vil tilbudet av digitale bøker bedres betydelig. Det gjenstår fortsatt noen utfordringer knyttet til tilgang på e-litteratur, f.eks. er prisen bibliotekene må betale svært høy og det er behov for bedre innkjøpsmodeller som sikrer levering av digital lydbok sammen med papirbok, men leveringsplikten som foreslås i ny boklov er et viktig steg i riktig retning.

Bibliotekarforbundet:

Dagens anbefalte modell for utlån av e-bøker og digitale lydbøker i folkebibliotekene har medført en stor og uoversiktlig kostnadsvekst for bibliotekene, og hva som til enhver tid er tilgjengelig litteratur digitalt fremstår som uoversiktlig for både bibliotekarene og lånerne. Her vil en likebehandling av e-bøker og fysiske bøker være av stor betydning.

Kulturrådets modell for e-bøker i innkjøpsordningen mener Bibliotekarforbundet kan være et godt utgangspunkt for en forskriftsfesting av en grunnmodell. Her er tilgangen på e-bøker behandlet på følgende måte: «Tilgangen til e-bøker gis som digitale lisenser gjennom fylkesbibliotekene. Én lisens tilsvarer én e-bok. E-boka kan bare lånes ut til én låner om gangen, og låneren må være registrert som låner i samme fylke som e-boka lånes ut fra.» I Kulturrådets ordning er lisensen tidsavgrenset til 5 år.

Biblioteksentralen:

Internasjonalt pågår det i dag en stor debatt om digitale bøker i bibliotek. Der bibliotek eier papirbøker til «evig tid», er de tvunget inn på modeller for å leie bøkene når det kommer til digitale bøker.

I Norge skjer dette enten gjennom å betale for hvert utlån av en tittel (klikkmodellen) eller forhåndskjøp av et visst antall utlån av en tittel (klippekort- eller pakkemodellen).

Det finnes også en tredje modell, eksemplarmodellen, der boka selges i enkeltsalg til bibliotek, som eier den for et fastsatt antall år og kan låne ut til én sluttbruker av gangen. (Denne modellen brukes av Kulturrådet for bøkene på innkjøpsordningene.) Det kan også finnes andre modeller som foreløpig er lite brukt i Norge. For eksempel en eksemplarmodell der bibliotek eier den digitale boka «til evig tid», men med utlånsbetingelser som over.

Bærum bibliotek:

Bærum bibliotek, og andre storbybibliotek, foreslår at det utarbeides en forskrift til dette leddet som tydeliggjør at bibliotekene skal kunne skaffe til veie lisenser på e-bøker og digitale lydbøker, som gjør dem i stand til å bygge en varig katalog av titler som kan tilbys lånerne. I størst mulig grad bør bibliotekenes kataloger på sikt bestå av varige lisenser på digitale formater, slik at lånerne i hele landet har reell tilgang til hele bredden av norsk litteratur. Forskriften bør sette føringer for hvordan bibliotekenes tilbud kan utfylle, og ikke konkurrere med, strømmetjenestene eller andre salgsmønstre for ebøker og digitale lydbøker.

Drammen kommune:

Drammen kommune foreslår at det utarbeides en forskrift til dette leddet som tydeliggjør at bibliotekene skal kunne skaffe til veie lisenser på e-bøker og digitale lydbøker, som gjør dem i stand til å bygge en varig katalog av titler som kan tilbys lånere. I størst mulig grad bør bibliotekenes kataloger på sikt bestå av varige lisenser på digitale formater, slik at lånere i hele landet har reell tilgang til hele bredden av norsk litteratur. Forskriften bør sette føringer for hvordan bibliotekenes tilbud kan utfylle, og ikke konkurrere med, strømmetjenestene eller andre salgsmodeller for e-bøker og digitale lydbøker.

Fagforbundet:

Fagforbundet mener at e-bøker er bøker på lik linje med fysiske bøker, og følgelig må plikten til å levere bøker også gjelde e-bøker. Bibliotekene må få en bedre ordning for utlån av disse bøkene enn å betale lisens per utlån. Bibliotekene bør ha mulighet til å bygge opp en samling av digitale utgivelser. Vi forstår at det er i rettighetshaverne interesse å få et rimelig vederlag for digitale utgivelser, men dagens ordning er ikke god nok for bibliotekene. Dersom digitale utgivelser skal sidestilles med fysiske bøker, må antall utlån per bok beregnes på samme måte, eksempelvis 25 ganger utlån per bok, digital eller fysisk, før den må kjøpes inn på nytt. Vi mener at en tidsbegrenset lisens på fem år blir for rigid. For øvrig kan en modell der fylkesbibliotekene gir lisenser til bibliotekene til digitale utgivelser være nyttig.

Bibliotekene har fått en sterk kostnadsvekst uten at det har ført til mer utlån, på grunn av utgiftene til å tilby digitale utgivelser. Det finnes i dag svært ulike modeller for utlån fra de ulike aktørene, hverken bibliotek eller lånere har oversikt over hva som er tilgjengelig i digitale format. Praksisen er ulik fra forlag til forlag, og fra fylkesbibliotek til fylkesbibliotek. En enhetlig ordning bør slås fast i forskrift til bokloven.

Fagforbundet er opptatt av plikten til å tilby bøker, også i digitalt format. Dagens ordning fungerer dårlig for bibliotekene, innkjøp er for dyrt og utvalget er for dårlig. Vi mener det bør settes en lik modell som må gjelde for alle for digitale lydbøker solgt til bibliotek, og at det ikke kan være opp til partene å bli enige i hvert enkelt tilfelle. Bibliotekene må kunne kjøpe digitale enkeltexemplar til samme pris som andre sluttbrukere i fastprisperioden, forutsatt at eksemplarene blir håndtert som om de var fysiske eksemplar.

Innlandet fylkesbibliotek:

Modeller for innkjøp og utlån av e-bøker og e-lydbøker for bibliotekene må være innenfor rammene av god tilgjengelighet og økonomisk forsvarlig drift.

Kristiansand kommune:

Ved å innføre den foreslåtte leveringsplikten vil tilbudet av digitale bøker bedres betydelig. Det gjenstår fortsatt noen utfordringer knyttet til tilgang på e-litteratur, f.eks. er prisen bibliotekene må betale svært høy og det er behov for bedre innkjøpsmodeller som sikrer levering av digital lydbok sammen med papirbok. Men leveringsplikten som foreslås i ny boklov er et viktig steg i riktig retning.

Lillehammer kommune:

Dagens innkjøpsmodell for bibliotek bygger på lisenser, ikke eksemplarsalg, en ordning som ikke gir bibliotekene mulighet til å bygge opp egne samlinger av e-lydbøker, slik de har kunnet gjøre med

lydbøker på CD og i andre format. På samme måte som for e-bøker bør det utarbeides en forskrift om gjennomføring av forhandlernes, abonnementstjenestenes og leverandørenes plikter knyttet til leveranse av digitale e-lydbøker til privatkunder og bibliotek.

Lørenskog kommune:

Prinsippet om å likestille papirbøker og e-bøker støttes. Dette prinsippet må også gjelde for kjøp og bruk i bibliotekene. I dagens innkjøpsmodeller kan ikke bibliotek kjøpe eksemplarer av e-bøker, men de betaler en pris per utlån, enten i form av pakker på 10 utlån eller per enkeltutlån. Kulturrådet har inkludert e-bøker i innkjøpsordningene etter en eksemplarmodell, og denne ordningen er i samsvar med prinsippet om likestilling av formater. Denne modellen bør være en grunnmodell for bibliotekene som må fastsettes i forskrift til loven, men uten en tidsavgrensning på 5 år, slik Kulturrådets ordning er i dag. Bibliotekene bør selv få avgjøre hva som skal være tilgjengelig i deres digitale samlinger, på lik linje med de fysiske formatene.

Norsk Bibliotekforening:

I dag er stoda at bibliotek ikkje får kjøpe eksemplar av e-bøker, men betaler ein pris per lån. Anten i form av pakkar á 10 utlån (6 for lydbøker) eller per enkeltlån.

Vi meiner at med den prinsipielle avklaringa om at bok og e-bok er det same, må det gjerast tydelegare at dette òg gjeld bruk i biblioteka. Kulturrådet har inkludert e-bøker i innkjøpsordningane etter ein slik modell: «Tilgangen til e-bøker gis som digitale lisenser gjennom fylkesbibliotekene. Én lisens tilsvarer én e-bok. E-boka kan bare lånes ut til én låner om gangen, og låneren må være registrert som låner i samme fylke som e-boka lånes ut fra.» I Kulturrådet si ordning er lisensen tidsavgrensa til 5 år.

Bortsett frå at tilgangen er tidsavgrensa og geografisk avgrensa, meiner vi at dette må vera grunnmodellen, og at han må slåast fast i forskrifta til boklova. Biblioteka må ha høve til å byggje opp digitale samlingar av både e-bøker og e-lydbøker. Vi meiner at tidsavgrensinga Kulturrådet nyttar er ei unødvendig avgrensing. Biblioteka bør sjølv få avgjera kva som er relevant og tilgjengeleg i deira digitale samlingar, akkurat som i dei fysiske.

Rogaland fylkeskommune, Sandnes kommune:

Dagens innkjøpsmodell for bibliotek bygger på lisenser, ikke eksemplarsalg, en ordning som ikke gir bibliotekene mulighet til å bygge opp egne samlinger av lydbøker. I tillegg koster et utlån av en e-lydbok mer enn tre ganger så mye som et gjennomsnittlig utlån. I 2021 betalte bibliotekene i Rogaland i snitt kr 35 per utlån av digitale lydbøker, mens snittprisen for alle utlån totalt (mediebudsjet/totalt utlån) var kr 10,-. Dette fører til et uoversiktlig og mangelfullt tilbud til lånere, som opplever at bøker dukker opp og forsvinner fra den ene dagen til den andre.

Stavanger kommune:

Det bør utarbeides en forskrift til dette leddet som tydeliggjør at bibliotekene skal være i stand til å skaffe til veie lisenser på e-bøker og digitale lydbøker, som gjør dem i stand til å bygge en varig katalog av titler som kan tilbys lånere. I størst mulig grad bør bibliotekenes kataloger på sikt bestå av varige lisenser på digitale formater, slik at lånere i hele landet har reell tilgang til hele bredden av norsk litteratur. Forskriften bør sette føringer for hvordan bibliotekenes tilbud kan utfylle, og ikke konkurrere med, strømmetjenestene eller andre salgsmodeller for e-bøker og digitale lydbøker.

Tromsø kommune:

Det bør utarbeides en forskrift til dette leddet som tydeliggjør at bibliotekene skal være i stand til å skaffe til veie lisenser på e-bøker og digitale lydbøker, som gjør dem i stand til å bygge en varig katalog av titler som kan tilbys lånere. I størst mulig grad bør bibliotekenes kataloger på sikt bestå av varige lisenser på digitale formater, slik at lånere i hele landet har reell tilgang til hele bredden av norsk litteratur. Forskriften bør sette føringer for hvordan bibliotekenes tilbud kan utfylle, og ikke konkurrere med, strømmetjenestene eller andre salgsmodeller for e-bøker og digitale lydbøker.

Trondheim Kommune:

Med hensyn til egne avtaler mellom partene om pris og utlånsmodell for digitale lydbøker i bibliotek er det ønskelig å få en minimumsløsning inn i forskriften slik at bibliotekene er sikret en avtale som er kostnadmessig levedyktig.

Tønsberg kommune:

Dagens innkjøpsmodell for bibliotek bygger på lisenser, ikke eksemplarsalg, en ordning som ikke gir bibliotekene mulighet til å bygge opp egne samlinger av e-lydbøker, slik man har kunnet gjøre med lydbøker på CD og i andre format. På samme måte som for e-bøker bør det utarbeides en forskrift om gjennomføring av forhandlernes, abonnements-tjenestenes og leverandørenes plikter knyttet til leveranse av digitale e-lydbøker til privatkunder og bibliotek. Forskriften bør sette føringer for hvordan bibliotekenes tilbud kan utfylle og ikke konkurrere med strømmetjenestene, slik at man både kan sikre lønnsomheten i markedet, oppfylle bibliotekenes formålsparagraf om kvalitet, allsidighet og aktualitet i bibliotektilbudet og imøtekomme Boklovens formål om å sikre god tilgjengelighet til litteraturen for alle i Norge.

Vestby kommune:

Bredden i lydboktilbudet har alltid vært langt smalere enn for trykte bøker, og den tendensen er blitt forsterket med e-lyd. Nå er de fleste utgivelsene lettere underholdning og seriebøker. Det savnes et bredere tilfang av sakprosa og smalere litteratur. Med hensyn til egne avtaler mellom partene om pris og utlånsmodell for digitale lydbøker i bibliotek bes det om å få en minimumsløsning inn i forskriften slik at bibliotekene er sikret en avtale som er kostnadmessig levedyktig. Det betyr at kostnadsmodellen primært må baseres på utlån av eksemplarer, slik den er for papirbøker.

Vestfold og Telemark fylkeskommune:

Dagens modell for innkjøp av e-bøker og lydbøker til bibliotek oppleves som komplisert og ressurskrevende og gjør det vanskelig for bibliotekene å tilby befolkningen tilgang til relevant digital litteratur. Det bør utarbeides en forskrift som skisserer pris- og utlånsmodell for bibliotekene, og som erstatter dagens modell for utlån av e-bøker og digitale lydbøker i folkebibliotek.

Vestland fylkeskommune:

Vestland fylkeskommune er positive til at digitale lydbøker kjem inn i bokloven, og at det er skrive inn ei plikt til å levere digitale lydbøker til bibliotek. Om dette punktet skal resultere i endra praksis, vil det vere viktig å ta med ein innkjøps- og utlånsmodell for bibliotek i ei forskrift til loven.

Viken fylkeskommune:

Fylkesrådet støtter departementets forslag om leveringsplikt for lydbøker, og at den også skal gjelde for levering av lydbøker til folkebibliotek. Dagens innkjøpsmodell for bibliotek bygger på lisenser, ikke eksemplarsalg, en ordning som ikke gir bibliotekene mulighet til å bygge opp egne samlinger av

lydbøker. Den manglende muligheten til samlingsoppbygging forsterkes ved at det ikke lenger produseres fysiske lydbøker. I tillegg er ordningen kostbar, noe som medfører et til dels uoversiktlig og mangelfullt tilbud til lånerne.

I forskriften bør det etter fylkesrådets vurdering være føringer for hvordan bibliotekenes tilbud kan utfylle og ikke konkurrere med strømmetjenestene, slik at man både kan sikre lønnsomheten i markedet, oppfylle bibliotekenes formålsparagraf om kvalitet, allsidighet og aktualitet i bibliotektilbudet og imøtekomme Boklovens formål om å sikre god tilgjengelighet til litteraturen for alle i Norge.

Voss herad:

Me vil påpeka at dagens utlånsmodell for utlån av digitale lydbøker (og e-bøker) opplevast som ressurskrevjande og uføreseieleg. For at biblioteka skal kunne driva god samlingsutvikling også av digitale lydbøker, er det viktig at dagens modell for lisenssal til bibliotek erstattast av ein modell for eksemplarsal. Me meiner at det bør utarbeidast eit punkt som skisserer ein ny pris- og utlånsmodell for digitale lydbøker og e-bøker for biblioteka, for å sikra ei ordning som er levedyktig.

Øvre Eiker kommune:

Vi mener at med den prinsipielle avklaringen om at bok og e-bok er det samme, må det gjøres tydeligere at dette også gjelder bruk i bibliotekene. Kulturrådet har inkludert e-bøker i innkjøpsordningene etter en slik modell: «Tilgangen til e-bøker gis som digitale lisenser gjennom fylkesbibliotekene. Én lisens tilsvarer én e-bok. E-boka kan bare lånes ut til én låner om gangen, og låneren må være registrert som låner i samme fylke som e-boka lånes ut fra.» I Kulturrådets ordning er lisensens tidsavgrensning til 5 år. Bortsett fra at tilgangen er tidsavgrenset, mener vi at dette må være grunnmodellen, og at den må beskrives i forskriften til bokloven. Bibliotekene må ha mulighet til å bygge opp digitale samlinger av både e-bøker og e-lydbøker. Vi mener at tidsbegrensningen i Kulturrådet er unødvendig, og at bibliotekene selv må avgjøre hva som er tilgjengelig i sine digitale samlinger, som i de fysiske.

Folkebibliotekene har for øyeblikket en tilgang til e-bøker og digitale lydbøker etter Nasjonalbibliotekets anbefalte modell. Denne modellen har ført til en eksplosjonsartet kostnadsvekst, uten tilsvarende utlånsvekst. Kompleksiteten i de ulike modellene gjør det vanskelig for både lånerne og bibliotekarere å vite hva som er tilgjengelig for utlån digitalt, og gir ikke folkebiblioteket noen mulighet til å utvikle digitale samlinger lokalt og over tid.